

Panel Dyfarnu Cymru

Adroddiad Blynyddol

2012 – 2013

ISBN digidol 978 1 4734 0533 2

© Hawlfraint y Goron 2014

WG20325

Rhagair

Mae'r adroddiad hwn yn adolygu gwaith Panel Dyfarnu Cymru yn ystod blwyddyn ariannol 2012-13.

Yn ystod 2012-13, dim ond 5 atgyfeiriad newydd a gafodd y Panel gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac roedd 4 o apeliadau yn erbyn penderfyniadau pwyllgorau safonau awdurdodau lleol. Cafodd 4 achos arall eu dwyn ymlaen o 2011-12. Mae crynodeb o'r achosion y penderfynwyd arnynt ar gael yn Adran 3.

Er bod nifer yr achosion newydd yn parhau'n gymharol isel, erbyn hyn mae'r aelodau newydd a benodwyd yn 2010 wedi cael cyfle i eistedd ar wrandawiadau tribiwnlys. Credaf fod hyfforddi a datblygu Aelodau'r Panel yn hollbwysig ac, unwaith eto, mae hyn wedi bod yn rhan bwysig o weithgareddau'r Panel dros y flwyddyn ddiwethaf. Cynhaliwyd hyfforddiant seminar Panel Dyfarnu Cymru ym mis Hydref, lle darparwyd hyfforddiant a'r wybodaeth ddiweddaraf am faterion cyfredol yn ogystal â chyfle i aelodau newydd drafod eu profiadau gyda'r aelodau gwreiddiol.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i ddatblygu argymhellion adroddiad Pwyllgor Cymreig y Cyngor Cyfiawnder Gweinyddol a Thribiwnlysoedd yn sgil ei *'Adolygiad o Dribiwnlysoedd sy'n Gweithredu yng Nghymru'*. Trosglwyddod gweinyddiaeth y Panel i Uned Cyfiawnder Gweinyddol a Thribiwnlysoedd Llywodraeth Cymru ar 1 Ebrill 2013. Fel rhan o'r trosglwyddo, rwy'n croesawu Leon Mills sef Cofrestrydd newydd y Panel yn lle Stephen Phipps, a oedd yn roi cymorth yn ystod y cyfnod pontio.

Hoffwn achub y cyfle hwn i ddiolch i Stephen Phipps am ei waith caled a'i ymroddiad i'r panel yn ystod ei gyfnod gyda'r Panel Dyfarnu. Hoffwn ddiolch hefyd i John Davies a Jason Plange am eu hamser yn yr Uned Gymorth yn ogystal â Carol Webber (a adawodd yr Uned Gymorth yn ystod y cyfnod adrodd) am yr holl gymorth a roddasant i'r Panel Dyfarnu.

I gloi, fy ngobaith yw y bydd yr adroddiad hwn a'r crynodebau achos o ddiddordeb i chi. Unwaith eto, mae'r adroddiad yn cael ei gyhoeddi ar wefan y Panel er mwyn arbed costau argraffu.

J PETER DAVIES

Llywydd y Panel Dyfarnu

Cynnwys

1.	Y Cefndir	4
1.1	Deddf Llywodraeth Leol 2000	4
1.2	Egwyddorion Ymddygiad/Cod Ymddygiad	5
1.3	Rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	5
1.4	Rôl Panel Dyfarnu Cymru	6
2.	Aelodau Panel Dyfarnu Cymru	8
3.	Honiadau o Gamymddwyn	11
3.1	Trosolwg	11
3.2	Crynodeb o'r Tribiwnlysoedd Achos 2012 – 2013	12
3.3	Crynodeb o'r Tribiwnlysoedd Apêl 2012 – 2013	17
3.4	Achosion sy'n Parhau	18
4.	Trosolwg o'r Gweithdrefnau	19
5.	Yr Uned Gymorth	21
	Atodiad	
	Crynodeb o'r cosbau a bennwyd gan y tribiwnlysoedd achos a'r tribiwnlysoedd apêl	22

1. Y Cefndir

1.1 Deddf Llywodraeth Leol 2000

Sefydlodd Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("Deddf 2000") fframwaith newydd i annog aelodau llywodraeth leol yng Nghymru a Lloegr i gydymffurfio â safonau ymddygiad cyson. Yn y bôn, mae'r fframwaith yn cynnwys:

- cyfres o ddeg egwyddor ymddygiad cyffredinol (yn deillio o'r "Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus");
- codau ymddygiad safonau ar wahân ar gyfer aelodau a swyddogion;
- pwyllgorau safonau lleol i gynghori aelodau ac awdurdodau perthnasol ar safonau ymddygiad;
- ymchwiliadau i gamymddwyn honedig gan aelodau yng Nghymru gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru neu swyddogion monitro awdurdodau lleol; a
- dyfarnu ymchwiliadau o'r fath gan bwyllgorau safonau lleol neu, gan mwyaf mewn achosion mwy difrifol, Banel Dyfarnu Cymru ("y Panel Dyfarnu").

"Awdurdodau perthnasol" dan Ran III o Ddeddf 2000 mewn perthynas â Chymru yw cyngorau sir, cyngorau bwrdeistref sirol, cyngorau cymuned, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau'r parciau cenedlaethol.

Mae Llywodraeth y DU yn pennu egwyddorion a chod ymddygiad ar wahân ar gyfer awdurdodau'r heddlu yng Nghymru. Fodd bynnag, cafodd awdurdodau'r heddlu eu dileu ym mis Tachwedd 2012 a bellach mae yna 4 o Gomisiynwyr Heddlu a Throsedd (PCC) yn eu lle sy'n cwmpasu Cymru. Goruchwylir y Comisiynwyr Heddlu a Throsedd gan y Paneli Heddlu a Throsedd a ffurfiwyd i graffu ar benderfyniadau'r Comisiynwyr.

1.2 Egwyddorion Ymddygiad/Cod Ymddygiad

Ar ôl i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ddod i rym, mae gan Weinidogion Cymru y grym o dan Ddeddf 2000 i bennu egwyddorion ymddygiad cyffredinol ac i wneud cod ymddygiad enghreifftiol ar gyfer aelodau etholedig ac aelodau cyfetholedig sydd â hawliau pleidleisio. Seiliwyd yr egwyddorion ar 'Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus' sydd i'w gweld yn adroddiad yr Arglwydd Nolan, 'Safonau Ymddygiad mewn Llywodraeth Leol yng Nghymru, Lloegr a'r Alban'.

Caiff yr egwyddorion cyffredinol eu hymgorffori yn y cod ymddygiad enghreifftiol cyffredol a bennwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2008. Mae'n ofynnol i bob corff llywodraeth leol yng Nghymru – hynny yw, cynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, cynghorau tref a chynghorau cymuned, awdurdodau'r parciau cenedlaethol, ac awdurdodau tân ac achub – fabwysiadu cod ymddygiad sy'n cynnwys darpariaethau'r cod enghreifftiol. Mae'n rhaid i bob aelod etholedig a chyfetholedig (sydd â hawliau pleidleisio) roi ymrwymiad ysgrifenedig i gydymffurfio â'r cod ymddygiad a fabwysiadwyd gan eu hawdurdod.

1.3 Rôl Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru/y Pwyllgorau Safonau

O dan Ddeddf 2000, caiff unrhyw un wneud honiad ysgrifenedig i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ("yr Ombwdsmon") bod aelod etholedig neu gyfetholedig o awdurdod perthnasol yng Nghymru wedi methu, neu y gall fod wedi methu, cydymffurfio â chod ymddygiad ei awdurdod.

Os yw'r Ombwdsmon yn ystyried bod cyfiawnhad dros ymchwilio i'r honiad gall drefnu i'r ymchwiliad gael ei gynnal gan ei swyddfa. Fel arall, gall yr Ombwdsmon gyfeirio'r mater at y swyddog monitro perthnasol er mwyn ymchwilio iddo a chyflwyno adroddiad i'r pwyllgor safonau lleol.

Gall yr Ombwdsmon ddod i'r casgliad ar ôl yr ymchwiliad nad oedd achos o dorri'r cod ac nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach. Fodd bynnag, os oes tystiolaeth prima facie o dorri'r cod, bydd yr Ombwdsmon yn llunio adroddiad ar ôl cwblhau'r ymchwiliad ac yn ei anfon naill ai at swyddog monitro yr awdurdod perthnasol neu at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn cael dyfarniad terfynol.

1.4 Rôl Panel Dyfarnu Cymru

Mae gan y Panel Dyfarnu ddwy swyddogaeth statudol:

- Ffurfio tribiwnlysoedd achos neu dribiwnlysoedd achos interim i ystyried adroddiadau gan yr Ombwdsmon yn dilyn ymchwiliad i honiadau bod aelod wedi methu â chydymffurfio â chod ymddygiad ei awdurdod;
- Ystyried apeliadau gan aelodau yn erbyn penderfyniadau pwyllgorau safonau awdurdod lleol eu bod wedi torri'r cod ymddygiad.

Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim

Pan fydd yr Ombwdsmon yn anfon adroddiad at Lywydd y Panel Dyfarnu, caiff "tribiwnlys achos" sy'n cynnwys rhai o aelodau'r Panel ei alw i ystyried yr adroddiad, i dderbyn tystiolaeth ac i benderfynu a dorrwyd y cod ymddygiad.

Os bydd y tribiwnlys yn penderfynu bod aelod heb gydymffurfio â chod ymddygiad ei awdurdod, mae ganddo bwerau i wahardd yr aelod yn llwyr neu'n rhannol am hyd at flwyddyn; neu caiff anghymhwyso'r aelod am hyd at bum mlynedd.

Os bydd tribiwnlys achos yn penderfynu bod rhywun heb gydymffurfio â chod ymddygiad awdurdod, caiff y person hwnnw ofyn am ganiatâd yr Uchel Lys i apelio yn erbyn y penderfyniad hwnnw, neu unrhyw benderfyniad a wnaiff y tribiwnlys o ran cosb.

Os bydd yr Ombwdsmon o'r farn bod hynny'n angenrheidiol er budd y cyhoedd, gall yr Ombwdsmon wneud adroddiad interim i Lywydd y Panel Dyfarnu yn argymhell bod aelod yn cael ei wahardd dros dro tra bydd ymchwiliad yn cael ei gynnal. Bydd tribiwnlys achos interim yn penderfynu a ddylid gwahardd yr aelod yn llwyr neu'n rhannol am hyd at chwe mis.

Tribiwnlysoedd Apêl

Os bydd yr Ombwdsmon wedi cyfeirio'r mater at swyddog monitro a bod y pwyllgor safonau wedi dyfarnu bod aelod heb gydymffurfio â'r cod ymddygiad, mae gan yr aelod hwnnw hawl i apelio i'r Panel Dyfarnu. Rhaid defnyddio'r hawl honno cyn pen 21 diwrnod ar ôl i'r aelod gael gwybod am ddyfarniad y pwyllgor safonau. Os bydd tribiwnlys apêl yn cytuno bod yr aelod wedi torri'r cod, gall gadarnhau'r gosb a bennwyd gan y pwyllgor safonau neu gall gyfeirio'r mater yn ôl at y pwyllgor gan argymhell y dylid rhoi cosb wahanol. Yn ogystal, gall tribiwnlys apêl wrthdroi dyfarniad pwyllgor safonau bod aelod wedi torri'r cod ymddygiad.

2. Aelodau Panel Dyfarnu Cymru

Dangosir aelodau presennol y Panel Dyfarnu isod. Gyda'i gilydd, mae gan aelodau'r Panel brofiad a gwybodaeth berthnasol eang i'w gyfrannu at waith y Panel a'i dribiwnlysoedd. Maent yn dod o bob cwr gwahanol o Gymru sy'n hwyluso'r broses o benodi aelodau i dribiwnlysoedd ar sail ddaearyddol.

Mae'r Llywydd, pedwar o'r aelodau cyfreithiol ac un o'r aelodau lleig yn siarad Cymraeg.

Y Llywydd ac Aelodau Cyfreithiol

2002-
2015

Mae Llywydd y Panel Dyfarnu, **Mr J Peter Davies** yn rhedeg ei bractis cyfreithiol ei hun yng Nghaerdydd sy'n arbenigo mewn ymgyfreitha sifil a masnachol ac, yn arbennig, mewn materion rheoleiddio. Mae'n Ddirprwy Farnwr Rhanbarth ac yn gadeirydd y Tribiwnlys Disgyblu Cyfreithwyr.

2010-
2015

Bu **Ms Kate Berry** yn Gyfreithiwr a Swyddog Monitro gyda Chyngor Dinas a Sir Caerdydd. Mae ganddi gefndir yng nghyfraith y sector preifat a'r sector cyhoeddus a bu'n gynghorydd tref yn Nailsworth.

2010-
2015

Ar hyn o bryd, mae **Mrs Emma Boothroyd** yn ddyfarnwr gyda'r Awdurdod Rheoleiddio Cyfreithwyr. Mae ganddi brofiad ym maes cyfraith breifat.

2002-
2015

Mae **Mrs Helen Cole** yn uwch bartner mewn practis cyffredinol yn y Gorllewin ac yn arbenigo mewn gwaith annadleuol ar ran cleientiaid preifat.

2010-
2015

Mae **Mr Gwyn Davies** yn gyfreithiwr sydd â phrofiad mewn awdurdodaethau cyfreithiol amrywiol yn y sectorau preifat a chyhoeddus. Bu'n Gadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot.

2002-
2015

Mae **Mr Hywel James** yn Farnwr Rhanbarth.

Aelodau Lleyg

2010-
2015

Mae **Mr Andrew Bellamy** yn Gyfarwyddwr anweithredol gydag Estyn ac yn adolygydd cymheiriaid gydag Arolygiaeth Iechyd Cymru. Mae ganddo brofiad o weithio yn y Gwasanaeth Iechyd Gwladol.

2002-
2015

Bu **Mr Ian Blair** yn Syrfëwr y Sir gyda Chyngor Sir Powys ac yn ddarlithydd gwadd ym Mhrifysgol Cymru, Aberystwyth. Mae'n aelod o Fwrdd Llysoedd Canolbarth a Gorllewin Cymru.

2002-
2015

Mae'r **Cynghorydd Colin Evans** yn gynghorydd llafur ar Gyngor Sir Caerfyrddin.

2010-
2015

Mae **Miss Susan Hurds** yn aelod lleys o Dribiwnlysoedd Cyflogaeth Cymru a Lloegr. Mae ganddi brofiad o weithio yn y Gwasanaeth Iechyd Gwladol, yn fwyaf ddiweddar gyda Bwrdd Iechyd Lleol Ceredigion. Mae hi hefyd yn Gadeirydd Panel y Cyngor Nyrsio a Bydwreigiaeth.

2002-
2015

Mae **Mrs Christine Jones** yn gyn-aelod o Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Mae hefyd yn aelod o Fwrdd Cymdeithas Tai Cartrefi Conwy.

2002-
2015

Mae **Ms Juliet Morris** yn rhedeg busnes fferm organig yn Sir Gaerfyrddin. Bu'n gweithio ym maes polisi cymdeithasol a pholisi'r sector cyhoeddus gyda chyrff yn cynnwys Uned Gwybodaeth Llywodraeth Leol, Cyngor Defnyddwyr Cymru a'r sector cyngori annibynnol yng Nghymru.

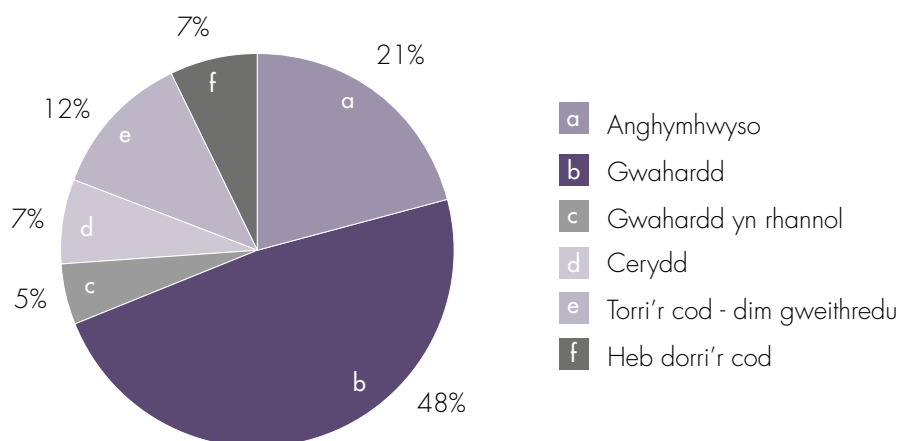

3. Honiadau o Gamymddwyn

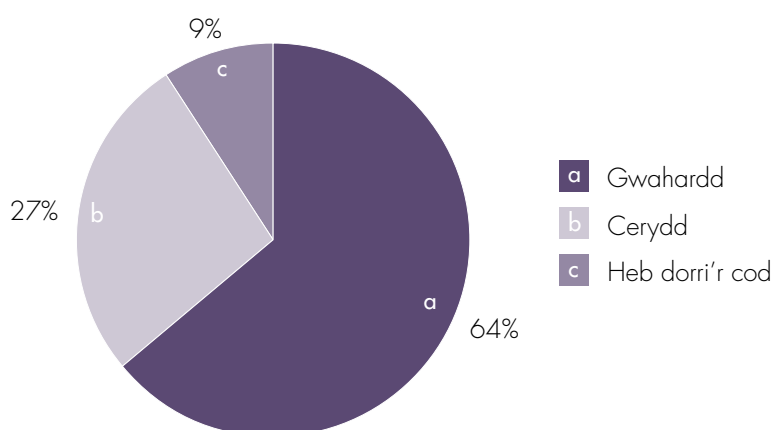
3.1 Trosolwg

Yn y cyfnod rhwng mis Hydref 2002 a 31 Mawrth 2013, daeth y Panel Dyfarnu i benderfyniad ar 44 o achosion a atgyfeiriwyd gan yr Ombwdsmon ac 11 apêl yn erbyn penderfyniadau gan bwyllgorau safonau. Mae Ffigurau 1 i 3 yn dangos canlyniadau'r dyfarniadau hynny. Rhoddir crynodeb o'r cosbau a roddwyd yn yr Atodiad i'r adroddiad hwn.

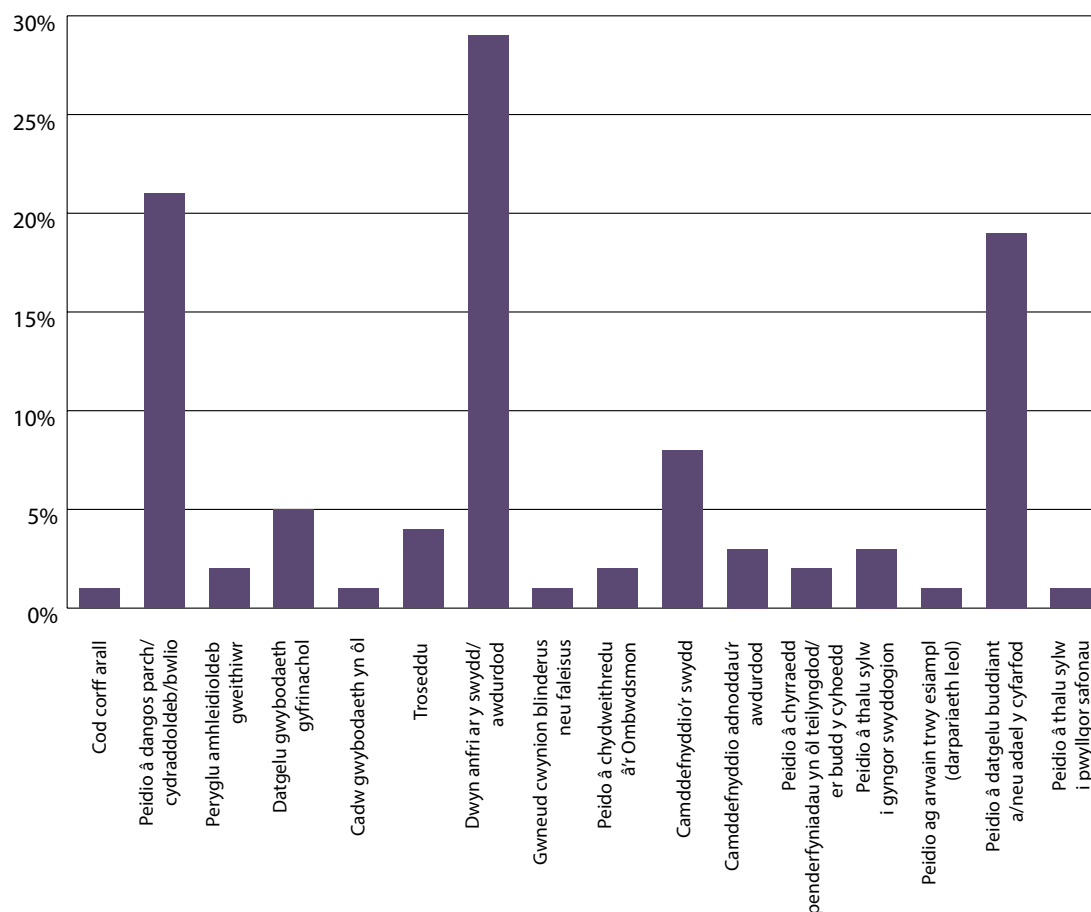
Ffigur 1: Penderfyniadau tribiwnlysoedd achos – Hydref 2002 i Fawrth 2013

Ffigur 2: Penderfyniadau tribiwnlysoedd apêl – Hydref 2002 i Fawrth 2013

Ffigur 3: Sut y torrwyd y cod Hydref 2002 – Mawrth 2013

3.2 Crynodeb o'r Tribiwnlysoedd Achosion 2012 – 2013

Cyfeiriodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 5 achos i'r Panel yn ystod 2012-13 a dygwyd 4 achos ymlaen o'r flwyddyn flaenorol. Ceir crynodeb isod o'r 7 achos a benderfynwyd gan y Panel yn ystod y flwyddyn.

APW/002/2011-012/CT – Cyngor Sir Ynys Môn

Roedd yr achos hwn yn ymwneud â honiadau bod y cynghorydd wedi torri cod ymddygiad y cyngor drwy wneud ymosodiadau personol parhaus o natur sarhaus yn erbyn y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd a'r Swyddog Monitro ar y pryd a'r Rheolwr Gyfarwyddwr dros dro blaenorol a gwneud ceisiadau niferus am wybodaeth gan roi pwysau gormodol a baich sylweddol ar Swyddog Gwybodaeth Gorfforaethol y Cyngor.

Dywedodd y cynghorydd ei fod, wrth wneud y sylwadau a oedd wrth wraidd y gŵyn yn ei erbyn, ei fod yn gweithredu fel aelod o'r cyngor drwy amlygu gweithgareddau a oedd, yn ei dyb ef, yn amhriodol. Roedd yn cyflawni'r dyletswyddau a roddwyd iddo fel cynrychiolydd etholedig Cyngor Sir Ynys Môn. Drwy dynnu sylw at ymarfer ymddangosiadol amheus pobl eraill roedd yn cyfrannu'n ymarferol at lywodraethu da yn yr ardal, gan gynrychioli buddiannau'r rhanbarth etholiadol dan sylw i bob pwrpas ac yn ceisio sicrhau bod y safon uchaf o ran ymddygiad a moeseg yn cael ei chynnal.

Dyfarnodd y tribiwnlys fod y cynghorydd, drwy ei weithredoedd tuag at y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd ar y pryd, yn enwedig yr iaith a ddefnyddiwyd, wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth a bod ei weithredoedd hefyd yn gyfystyr â bwllo ac aflonyddu.

Dyfarnodd y Tribiwnlys fel uwch swyddog, nad oedd gweithredoedd y cynghorydd fel uwch swyddog yn gyfystyr â bwllo neu aflonyddu ar y Rheolwr Gyfarwyddwr dros dro. Fodd bynnag, dyfarnodd y tribiwnlys fod gwneud honiadau di-sail yn y cyfryngau cyhoeddus yn datgan bod y cyfarwyddwr dro yn annonest a llwgr yn dangos ei fod wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth gan dorri paragraff 4(b) y Cod.

Dyfarnodd y tribiwnlys nad oedd unrhyw god wedi'i dorri mewn perthynas â'i ymddygiad tuag at y Swyddog Gwybodaeth. Roedd y tribiwnlys yn fodlon bod ceisiadau'r cynghorydd yn gwbl briodol a bod ei lythyrau at y Swyddog Gwybodaeth yn briodol o ran cynnwys a mynegiant.

Dyfarnodd y Tribiwnlys hefyd fod gweithredoedd y cynghorydd wedi torri cod 6(1)(a) o'r cod ymddygiad, sef bod yr honiadau di-sail parhaus o natur ddifrifol yn erbyn uwch swyddogion y cyngor yn gyhoeddus yn sicr o danseilio'r Awdurdod a dwyn anfri arno. Yn ogystal, roedd yr iaith a ddefnyddiodd y Cynghorydd a'r ffaith bod y tribiwnlys wedi dyfarnu nad oedd ei resymau yn ddifffuant yn dwyn anfri pellach ar y swyddogaeth.

Penderfynodd y Tribiwnlys yn unfrydol y dylid gwahardd y cynghorydd dros dro rhag gweithredu fel aelod o'r cyngor am gyfnod o 12 mis.

APW/003/2011-012/CT, APW/005/2012-013/CT & APW/007/2012-013/CT – Cyngor Cymuned Coedpoeth

Cyfeiriwyd tri achos ar wahân gan yr Ombwdsmon ac ystyriwyd y rhain gan Dribiwnlys unigol.

Yr honiadau oedd bod y cyn-gynghorydd wedi torri cod ymddygiad y Cyngor Cymuned uchod drwy ei ymddygiad a'i arestio yn sgil hynny am dor heddwch yn ystod protest, methu â dangos parch ac ystyriaeth at Glerc y Cyngor Cymuned, ei ymddygiad, cael ei arestio, ac yna cael ei garcharu a phaidio â chydweithredu â'r awdurdodau perthnasol yn dilyn protest mewn llys Sirol a methu â chydweithredu ag ymchwiliad yr Ombwdsmon i'r honiadau hyn.

Yn absenoldeb unrhyw ymateb priodol ac ystyrlon gan y cyn-gynghorydd, penderfynodd y tribiwnlys yn unfrydol fod y cyn-gynghorydd, drwy ei weithredoedd, wedi torri'r cod ymddygiad, a thrwy ei agwedd annerbyniol tuag at yr ymchwiliad a'r ffaith iddo ddiystyru'r cod yn gyffredinol, wedi dangos nad oedd yn deilwng o ddal swydd gyhoeddus ac nad oedd yn debygol o fod yn deilwng am y 5 mlynedd nesaf.

Yn unol â hynny, penderfynodd tribiwnlys yr achos anghymhwysu'r cynghorydd am 5 mlynedd o fod yn aelod o'r cyngor cymuned neu unrhyw awdurdod perthnasol arall.

APW/001/2012-013/CT – Cyngor Cymuned Llantrisant

Yr honiadau oedd bod y cynghorydd wedi torri cod ymddygiad Cyngor Cymuned Llantrisant drwy bostio sylwadau sarhaus iawn heb eu profi am gyn-gymydog ar Facebook.

Dywedodd y cynghorydd mai mater teuluol preifat ydoedd ac na fu unrhyw fwriad i ddwyn y mater i sylw'r cyhoedd. Eglurodd y cynghorydd ei bod wedi gweithredu'n fyrbwyll ac wedi postio'r sylwadau er mwyn amddiffyn ei mab. Dywedodd y cynghorydd na fu bwriad ganddi i achosi niwed neu drallod i unrhyw un a'i bod yn gweithredu fel mam yn hytrach na chynghorydd.

Dyfarnodd y tribiwnlys fod y cynghorydd wedi postio tair neges drwy ei chyfrif Facebook a bod tudalen proffil y cynghorydd yn cyfeirio at ei swydd fel

cynghorydd cymuned. Roedd y tribiwnlys yn fodlon bod anfon sylwadau mor gyhoeddus heb dystiolaeth briodol i gadarnhau hynny yn ymddygiad nad oedd yn dderbyniol gan aelod etholedig. Roedd y tribiwnlys yn ystyried bod gwneud sylwadau mor sarhaus ar safle rhwydweithio cymdeithasol a'r ffaith i'r cynghorydd fethu â chymryd camau i dynnu'r sylwadau hynny oddi ar y safle ar unwaith yn ymddygiad a oedd ym marn y tribiwnlys, yn dwyn anfri ar swyddogaeth cynghorydd cymuned.

Ystyriodd y tribiwnlys yr holl ffeithiau, ac yn benodol y ffaith ei fod yn ddigwyddiad unigryw a gododd o rywbeth a ddylai wedi aros yn fater teuluol preifat. Nododd y tribiwnlys y llythyrau geirda ardderchog a dderbyniwyd i gefnogi'r cynghorydd a'r gwaith y mae'n ei wneud yn y gymuned. Nododd y tribiwnlys yr effaith y mae'r achos hwn wedi'i chael ar y cynghorydd a'r gofid y mae wedi'i achosi i'r teulu cyfan. Er hynny, roedd y tribiwnlys yn bryderus nad oedd y cynghorydd yn gwerthfawrogi'n llawn pa mor ddifrifol oedd ei gweithredoedd. Ystyriodd y tribiwnlys y ffaith iddi wrthod ymddiheuro i'r sawl a gwynodd a'r ffaith na chymrodd unrhyw gamau cadarnhaol i ddileu'r sylwadau. Ystyriodd y tribiwnlys y ffaith bod y cynghorydd yn credu bod ei sylwadau yn wir ond er hynny roedd yn ystyried bod ei gweithredoedd yn amhriodol yn yr amgylchiadau. Roedd y tribiwnlys o'r farn bod y gollfarn yn y Llysoedd am dramgwydd o dan Adran 4 o'r Ddeddf Trefn Gyhoeddus 1986 yn fater difrifol i gynghorydd cymuned.

Yn yr holl amgylchiadau penderfynodd y tribiwnlys yn unfrydol y dylid gwahardd y cynghorydd dros dro rhag gweithredu fel aelod o Gyngor Cymuned Llantrisant am gyfnod o 6 mis, neu os yw'n llai, weddill ei chyfnod yn y swydd. Ystyriodd y tribiwnlys fod y gosb hon yn angenrheidiol er mwyn adlewyrchu natur ddifrifol yr achos o gamymddwyn a chynnal safonau mewn bywyd cyhoeddus. Ystyriai'r tribiwnlys fod cyfnod o wahardd dros dro yn briodol yn amgylchiadau'r achos hwn er mwyn rhoi cyfle i'r cynghorydd ystyried ei gweithredoedd. Ystyriai'r tribiwnlys fod gwaharddiad am gyfnod o 6 mis yn gymesur yn yr amgylchiadau hyn.

APW/002/2012-013/CT – Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful

Yr honiadau oedd bod cyn-gynghorydd wedi torri cod ymddygiad Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful drwy anfon e-bost at holl aelodau'r Cyngor lle y bu iddo gamliwio canlyniad gwrandawriad tribiwnlys blaenorol; drwy gydweithredu â'r Merthyr Express er mwyn creu stori am ei waharddiad; camliwio penderfyniad

y tribiwnlys pan ysgrifennodd at y Merthyr Express; cyhoeddi llythyr cyfrinachol a deunydd tebyg arall ar ei flog ac yntau eisoes wedi'i wahardd gan y Panel Dyfarnu am hynny; cymryd rhan mewn rhaglen ffonio fyw ar y radio gan gamliwio polisïau'r Cyngor a methu â datgan ei fod, ar y pryd, wedi'i wahardd dros dro o'r Cyngor.

Dyfarnodd y tribiwnlys fod y cynghorydd wedi camliwio ei swyddogaeth fel cynghorydd yn barhaus ac yn fwriadol ar ôl cael ei wahardd gan dribiwnlys blaenorol, mewn negeseuon e-bost, blogiau, llythyrau ac erthyglau i'r wasg a rhaglen ffonio ar y radio yn ystod cyfnod o dri mis yn dilyn penderfyniad y tribiwnlys; ei fod wedi camliwio dyfarniadau'r tribiwnlys blaenorol yn fwriadol a pharhaus; wedi camliwio'r Cyngor a'i bolisïau; ac, er gwaethaf dyfarniad y tribiwnlys blaenorol, wedi cyhoeddi gwybodaeth gyfrinachol yn fwriadol ac wedi methu â gofyn am gyngor gan yr awdurdodau priodol.

Casglodd y tribiwnlys yr yn unfrydol y dylid anghymhwyso'r cyn-gynghorydd am dair blynedd o fod neu ddod yn aelod o gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful neu unrhyw awdurdod perthnasol arall o fewn ystyr Ddeddf Lywodraeth Leol 2000, a hynny ar unwaith.

APW/004/2011-012/CT – Cyngor Sir Ddinbych

Yr honiadau oedd bod y cynghorydd wedi tramgwyddo paragraffau 4(a), 4(b) a 6(1)(a) drwy wneud sylwadau amhriodol ar ddau achlysur gwahanol ynghylch Mwslimiaid, sipiwn a theithwyr yng nghyfarfodydd y Grŵp Cydraddoldebau Corfforaethol.

Penderfynodd y tribiwnlys yn unfrydol mewn perthynas â'r ddau honiad, fod y cyn-gynghorydd wedi methu â chydymffurfio â pharagraff 4(b) o god ymddygiad y cyngor. Dyfarnodd y tribiwnlys ymhellach fod y cynghorydd wedi torri paragraffau 4(a) a 6(1)(b).

Penderfynodd y tribiwnlys fod ymddygiad y cyn-gynghorydd yn haeddu cerydd gan nad oedd yn dderbyniol i unrhyw gynghorydd ddefnyddio iaith a mynegi barn mewn ffordd a fyddai'n amhriodol neu'n sarhaus i bobl eraill.

3.3 Crynodeb o'r Tribiwnlysoedd Apêl 2012 – 2013

Roedd 1 gwrandawriad tribiwnlys apêl yn ystod y flwyddyn.

APW/003/2012-013/A – Cyngor Sir Ynys Môn

Cafwyd apêl yn erbyn penderfyniad pwyllgor safonau Cyngor Sir Ynys Môn fod y cynghorydd wedi torri cod ymddygiad y cyngor, ac y dylid ei wahardd dros dro am gyfnod o 6 mis.

Roedd yr achos yn ymwneud â honiadau bod y cynghorydd wedi torri paragraff 6(1)(a) o god ymddygiad y Cyngor o ganlyniad i dderbyn collfarn droseddol am fethu â datgan ei incwm llawn wrth ymgeisio am Fudd-dal Analluogrwydd, gan ddwyn anfri ar ei swyddogaeth neu'r awdurdod.

Penderfynodd y tribiwnlys ei bod yn amlwg bod y cynghorydd yn amharod i fod yn onest a'i fod yn gyndyn i ddarparu datganiad llawn a chywir o wybodaeth i'r rhai a oedd yn ymchwilio i'r honiad oni bai fod pwysau arno i wneud hynny neu tan y byddai pwysau arno i wneud hynny.

Penderfynodd y tribiwnlys ei bod yn arwyddocaol bod y cynghorydd yn ymddangos yn amharod i ddysgu unrhyw wersi neu'n methu gwneud hynny yn sgil y ffaith ei fod wedi'i erlyn yn y Llys Ynadon ar gyhuddiadau troseddol am iddo fethu â gwneud datgeliad llawn o'i amgylchiadau wrth hawlio budd-daliadau. Petai'r cynghorydd wedi dysgu o'r profiad hwnnw, dylai fod wedi sylweddoli, wrth gydweithredu â'r ymchwiliad dilynol gan yr Ombwdsmon a'i ymddangosiad ger bron y pwyllgor safonau, bod dyletswydd arno i ddarparu gwybodaeth lawn a chywir wedi'i gwirio'n ofalus er mwyn sicrhau na fyddai unrhyw bosibilrwydd o gamddealltwriaeth ac y byddai modd cael gwared ag unrhyw amheuan ynglŷn â'i onestrwydd.

Roedd dyletswydd arno hefyd i weithredu mewn ffordd y byddai aelodau'r cyhoedd a chyd-gynghorwyr yn ei hystyried yn esiampl i eraill, er gwaethaf ei gollfarn droseddol. Yn hytrach, roedd ei ymddygiad wedi creu amheuan ynglŷn â'i ddidwylledd ac ynglŷn ag unrhyw edifeirwch.

Roedd yn amlwg o'r dystiolaeth bod y cynghorydd wedi darparu gwybodaeth anghywir neu gamarweiniol i'r Ombwdsman a'r pwyllgor safonau hefyd.

Roedd y pwyllgor safonau o'r farn ei bod yn ymddangos bod yma batrwm o ymddygiad a oedd yn gysylltiedig â methu â darparu gwybodaeth lawn neu amharodrwydd i wneud hynny.

Roedd y tribiwnlys yn fodlon bod y pwyllgor safonau wedi rhoi pob cyfle i'r cynghorydd brofi ei fod yn ddieuog yn ystod gwrandawriad y pwyllgor safonau. Roedd y tribiwnlys yn fodlon bod y pwyllgor safonau wedi rhoi sylw teilwng i ddatganiad y cynghorydd, ond roedd ffactorau eraill yn troi'r fantol yn erbyn y datganiad gan gynnwys hygyrdd y cynghorydd. Roedd y tribiwnlys yn fodlon bod y pwyllgor safonau wedi rhoi ystyriaeth gymesur briodol ac wedi rhoi sylw teilwng i'r holl ffeithiau wrth benderfynu ar gosb y cynghorydd.

Yn unol â hynny, penderfynodd y tribiwnlys yn unfrydol i gymeradwyo penderfyniad Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn, i wahardd y cynghorydd, dros dro am 6 mis.

3.4 Achosion sy'n Parhau

Erbyn mis Medi 2013, roedd y Panel Dyfarnu wedi dyfarnu ar ddau achos yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac roedd 3 achos arall yn parhau. Mae'r rhain yn cynnwys amrywiaeth o achosion posibl o dorri codau ymddygiad, megis peidio â dangos parch, ceisio camddefnyddio eu swydd fel aelod, bygwth a bwlio gweithwyr y cyngor a gwneud honiadau cyhoeddus di-sail am swyddogion.

Ceir rhagor o wybodaeth am achosion sydd wedi'u cwblhau yn adroddiadau penderfyniadau'r tribiwnlysoedd a gyhoeddir ar wefan y Panel:

www.paneldyfarnucymru.org.uk

4. Trosolwg o'r Gweithdrefnau

Rheolir gwaith Panel Dyfarnu Cymru gan Ran III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ac is-ddeddfwriaeth a wnaed gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru/Gweinidogion Cymru a Llywodraeth y DU (yr olaf mewn perthynas ag awdurdodau'r heddlu).

Prif nod y Panel Dyfarnu yw sicrhau bod pawb yn cael y cyfle i gyflwyno eu hachos a bod yr achos hwnnw'n cael yr ystyriaeth lawnaf a thecaf sy'n bosibl.

Fel rheol, bydd cadeirydd sydd â chymwysterau cyfreithiol a dau arall yn aelodau o driwlynys. Gellir amrywio hyn yn ôl disgrisiwn llywydd y Panel Dyfarnu.

Fel rheol, cynhelir gwrandawriadau triwlynlysoedd yn gyhoeddus ac eithrio os yw'r triwlynlys o'r farn y byddai cyhoeddusrwydd yn niweidio buddiannau cyfiawnder, neu os yw'r ymatebydd neu'r apelydd yn cytuno y gellir ymdrin â'r honiadau trwy gyfrwng sylwadau ysgrifenedig. O bryd i'w gilydd, gall fod rhesymau eraill dros beidio â chynnal gwrandawriad, neu ran o wrandawriad, yn gyhoeddus.

Fel rheol, cynhelir gwrandawriadau yn ardal yr awdurdod perthnasol os oes yno le addas. Mae trefniadau'r gwrandawriadau'n ystyried unrhyw ofynion arbennig sydd gan y rhai a fydd yn bresennol mynediad i gadair olwyn, cyfieithydd, cymorth clyw, ac ati.

Darperir gwasanaeth cyfieithu ar y pryd i rai sy'n dymuno i wrandawriad triwlynlys gael ei gynnal yn Gymraeg.

Mae gan y sawl y gwnaed yr honiadau amdano hawl i roi tystiolaeth, i alw ar dystion, i holi unrhyw dystion ac i annerch y triwlynlys ar faterion sy'n ymwneud â'r honiadau dan sylw.

Cyhoeddir manylion gwrandawriadau triwlynlysoedd a'u canlyniad ar wefan y Panel ac yn y wasg leol, fel sy'n briodol.

Mae'n bosibl gofyn am ganiatâd yr Uchel Lys i apelio yn erbyn penderfyniad tribiwnlysoedd achos interim a thribiwnlysoedd achos a sefydlwyd gan y Panel Dyfarnu. Nid oes hawl i apelio yn erbyn penderfyniadau tribiwnlysoedd apêl ond, fel corff cyhoeddus, gellir cynnal adolygiad barnwrol o'r Panel Dyfarnu a'i dribiwnlysoedd lle bo hynny'n briodol.

Ceir rhagor o wybodaeth am weithdrefnau tribiwnlysoedd ar wefan y Panel Dyfarnu.

5. Yr Uned Gymorth

Cefnogir y Panel Dyfarnu gan:

Leon Mills, Cofrestrydd y Panel

Cyfeiriad y Panel yw:

Panel Dyfarnu Cymru

Adeiladau'r Llywodraeth

Spa Road East

Llandrindod

Powys

LD1 5HA

Ffôn: 01597 829805

Ffacs: 01597 829801

E-bost: adjudicationpanel@wales.gsi.gov.uk

Gwefan: www.adjudicationpanelwales.org.uk

Atodiad

Crynodeb o'r Cosbau a Bennwyd gan y Tribiwnlysoedd Achos a'r Tribiwnlysoedd Apêl yn y Cyfnod rhwng mis Hydref 2002 a mis Mawrth 2013

Cosb	Cyfnod	Nifer y penderfyniadau
Tribiwnlysoedd Achos ac Apêl		
Anghymhwyso	5 mlynedd	1
	3 blynedd	2
	2 flynedd a 6 mis	1
	2 flynedd	1
	Blwyddyn a 6 mis	1
	Blwyddyn	3
Gwahardd	12 mis	7
	9 mis	3
	6 mis	7
	4 mis	1
	3 mis	2
	2 mis	4
	1 mis	3
Gwahardd yn rhannol	3 mis	1
	7 wythnos	1
Cerydd	-	6
Torri'r cod – dim camau	-	5

Heb dorri'r cod	-	4
Wedi eu tynnu yn ôl	-	2
Apeliadau		
Cadarnhau/gwrthod y dyfarniad	10 (91%)/1 (9%)	
Cadarnhau'r gosb	8	
Argymell cosb wahanol	1 cynnydd/1 gostyngiad	
Heb dderbyn		
Rhy ddiweddar	1	
Heb fod o fewn awdurdodaeth	1	

